

Danske unges gældsadfærd

Indledning

De unge gældssætter sig som aldrig før, men mange har svært ved at tilbagebetale deres gæld. Ifølge de seneste tal fra Experian står godt 55.000 unge mellem 18 og 30 år registreret i RKL, og den problematiske gældsadfærd kan være med til at give de unge en dårlig start på voksenlivet.

Udviklingen understreger, at det stadig er vigtigere, at de unge sikres finansiell forståelse, således at de er istand til at holde styr på deres egen økonomi-, og undgår at komme i gældsvanskeligheder.

Hensigten med denne analyse er at belyse gældskulturen og adfærden blandt unge i alderen 18-29 år, herunder med fokus på, hvornår de unge stifter gæld og på hvilke grupper, der er særligt gældssat. Til dette formål anvendes en stikprøve fra Danmarks Statistiks personregistre, som dækker 33 pct. af den danske befolkning.

Da det ikke er muligt at udskille de enkelte gældsposter til henholdsvis pengeinstitutter, finansieringsselskaber m.fl., vil fokus i analysen alene være på de unges gæld under ét. Det dækker således både gæld til pengeinstitutter, pensionskasser, forsikrings- og finansieringsselskaber og kontokortordninger.¹

En stor gæld i sig selv ikke nødvendigvis et tegn på uforsigtig og uhensigtsmæssig adfærd, hvis den enkelte overholder sine låneforpligtelser. Finansieres en stor del af det nuværende forbrug derimod med forbrugslån, kviklån m.v. med høje renteudgifter til følge, kan det resultere i, at den unge er mere sårbar over for selv små udsving i indkomst, renter og betalingskrav, og i værste tilfælde føre til en status som dårlig betaler.

Analysen viser blandt andet, at:

- Gældssætningen blandt unge for alvor tager fart tidligt. For unge under 25 år stiger andelen af gæld i forhold til indkomst gennemsnitligt med 33 pct. om året, modsat de ældre årgange, hvor den kun vokser med 5 pct. Det understreger behovet for at sikre de unge en tidlig finansiell forståelse.
- Hver femte unge har en gæld på over 100.000 kr., men gældsniveauet blandt de 18-29 årige svinger betydeligt og stiger i takt med alderen. Den gennemsnitlige unge dansker har en indkomst på 161.000 kr. og en bankgæld på 60.000 kr.
- De unges gæld stiger med indkomsten. Kvinder i de lave indkomstgrupper optager dog relativt mere gæld end mænd i samme gruppering, hvorimod mænd har mere gæld i de højere indkomstgrupper.
- I både op- og nedgangsperioder er udsvingene i gælden relativt store i forhold til udsvingene i indkomsten, hvilket indikerer, at de unge bliver mere modige, når det går godt i realøkonomien, mens de omvendt i nedgangsperioder er mere tilbageholdne med at stifte gæld.
- Unge i København og på Frederiksberg er generelt mere gældssat sammenholdt med unge i resten af landet. Men også i kommuner i det vest- og sydsjællandske og i Nordjylland har de unge relativt mange gældsforpligtelser.

¹ Hertil kommer gæld til Hypotekbanken (Kongeriget Danmarks Hypotekbank og Finansforvaltning), som var en statslig ejet bank, som blandt andet havde til formål at inddrive studiegæld og andre statslige restancer og gebyrer. Banken blev nedlagt ved udgangen af 2005.

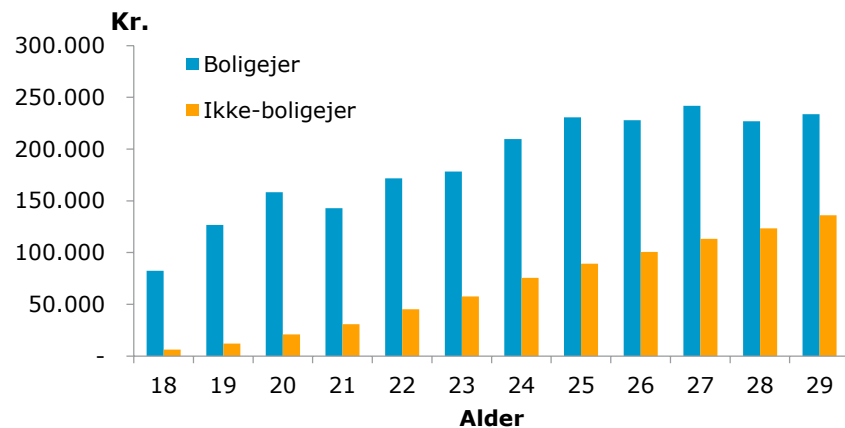
Unge boligejere har en højere bankgæld

Flertallet af unge i aldersgruppen fra 18-29 år er ikke-boligejere. En status som boligejer øger gældsniveauet væsentligt. En 18-årig boligejer har således i gennemsnit en gæld på godt 82.000 kr., mens den tilsvarende for en ung uden ejerbolig² er på ca. 6.000 kr. Forholdet bliver dog mindre i takt med, at alderen stiger, jf. figur 1.

Figur 1. Gæld fordelt på alder og boligform

Anm.:
Boligejere defineres her som de individer, som er indehaver af en ejerbolig og står registreret med en positiv ejendoms-værdi.

Kilde:
Egne beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

I den videre analyse er der valgt at se bort fra de unge, som ejer deres egen bolig, da en høj boliggyld typisk modsvarer af en stor boligformue, og derfor ikke nødvendigvis er udtryk for uforsigtig låneadfærd. Derimod er der ved ikke-boligejere kun tale om lån til forbrug, herunder blandt andet forbrugslån, kassekreditter, hurtiglån m.v.

Selv når boligejerne sorteres fra, er gruppen af unge dog langt fra homogen. Der vil være en række forhold, som har indflydelse på låntagningen. Det er typisk store indkomstforskelle, da nogle unge vil være under uddannelse, mens andre vil arbejde fuldtid. Ligesom en stor gruppe unge måske vil købe deres første bil og muligvis stifte familie.

Hver femte unge uden ejerbolig har en gæld på over 100.000 kr.

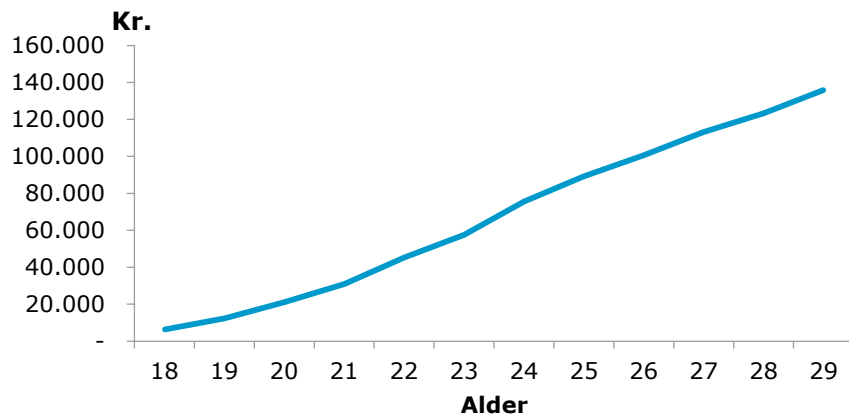
Beregninger på gruppen af unge fra 18 til 29 år uden ejerbolig viser, at de unge i gennemsnit har en gæld på knap 60.000 kr. Dette niveau er stigende med alderen og højest blandt de unge sidst i 20'erne.

Således har de 18-årige en gennemsnitlig bankgæld på godt 6.000 kr., mens de 29-årige har en gæld på ca. 136.000 kr., jf. figur 2. Andelen af unge med en gæld på over 100.000 kr. udgør 18 pct., svarende til ca. hver femte unge.

² Det er ikke muligt at udskille unge andelsboligindehavere, hvorfor tallene for ikke-boligejere omfatter alle unge som enten bor hjemme, til leje eller i andelsbolig

Figur 2. Gældsniveauet blandt unge i alderen 18-29 år uden ejerbolig

Anm.:
Gældsniveauerne er opgjort i årets priser. Gælden dækker over gæld til pengeinstitutter, hypotekbanken, pensionskasser, forsikrings- og finansieringsselskaber, kontokortordninger og studiegæld i pengeinstitut.

Kilde:
Egne beregninger på registerdata fra Danmarks Statistik.

Gældsniveauerne blandt unge uden ejerbolig skal naturligvis ses i lyset af en række andre forhold, herunder særligt indkomst. Indkomst er således ikke overraskende en afgørende faktor for unges gældsætning. Jo højere indkomst, desto højere er gælden, og dette gælder for begge køn, jf. tabel 1.

Kvinder i de lave indkomstgrupper har en højere gæld sammenlignet med mænd, der befinder sig i samme gruppering. Først når indkomsten passerer 500.000 kr., overstiger mænds gæld til pengeinstitutter, finansieringsselskaber m.v. de tilsvarende gælds niveauer hos kvinder.

Tabel 1. Gennemsnitlig bankgæld fordelt på køn og indkomstgrupper

Anm.:
Personindkomst er ekskl. formueindkomst.

Indkomstgruppe	Mænd	Kvinder	I alt
Under 200.000	36.400	38.700	37.600
200.000 – 300.000	73.500	89.300	81.600
300.000 – 400.000	130.600	150.700	138.700
400.000 – 500.000	165.300	189.900	172.300
Over 500.000	219.300	206.500	216.200
I gennemsnit	59.300	59.600	59.500

Kilde:
Egne beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistiks registre.

Gældsrationen giver et mere dækkende billede af adfærden

Et højt gælds niveau er ikke i sig selv problematisk, hvis den modsvarer af et højt indkomstniveau. Et bedre og mere sammenligneligt mål for de unges låntagning er derfor gældsrationen, dvs. gælden i forhold til personindkomsten. Jo højere gældsration, desto mere sårbar bliver den enkelte over for indtægtstab, ændringer i renteniveau mv.

At gælds niveauet i sig selv ikke er så interessant ses eksempelvis, når vi betragter en ung, der er startet tidligt på arbejdsmarkedet og har et relativt højt indkomstgrundlag. Denne unge vil typisk have en større låntagning, da personen har en højere indkomst til at oppebære en større gæld sammenlignet med en tilsvarende ung, som er under uddannelse.

Det skal dog påpeges, at det ikke nødvendigvis kun er indkomsten i dag, som har betydning for forbrugs- og gældsadfærden. Forbrugsteori og den permanente indkomsthypotese, siger således at individer baserer deres aktuelle forbrugsniveauer på den vedvarende indkomst, de forventer at tjene, og at det derfor er den indkomst, forbrugeren er interesseret i, i stedet for de penge, der kan tjenes nu.

Gældssætningen accelererer tidligt

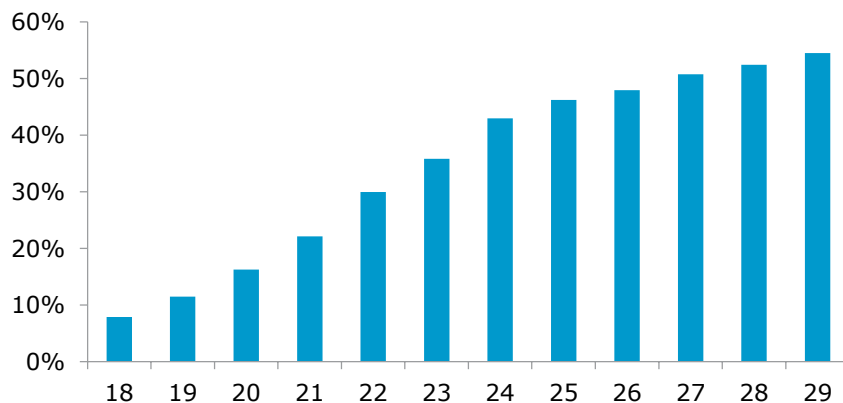
Gældssætningen varierer betydeligt fra en ung er 18 år til personen bliver 29 år. Ser man således nærmere på de specifikke aldre i aldersintervallet, tegner der sig et billede af, hvornår de unge stifter gæld.

Det er særligt i de tidlige aldre, at gældssætningen tager til. Fra de unge er 18-24 år stiger gældsrationen med i gennemsnit 33 pct. pr. år, mens den for de ældre årgange i gennemsnit kun stiger med knap 5 pct. om året. Tallet understreger behovet for at sikre de unge en tidlig finansiel forståelse.

Figur 3. Gældsrationen blandt unge uden ejerbolig, 2011

Anm.:
Gældsrationen måles som andelen af bankgæld ift. individets personindkomst (ekskl. formueindkomst).

Kilde:
Egne beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

Sammenlignet med hele populationen i alderen 18 til 65 år, har unge en lavere gældssætning. I 2011 lå de unges gennemsnitlige gældsration på knap 37 pct. mod en gældsration på 45 pct. for alle under ét. Den gennemsnitlige unge dansker havde således en indkomst på knap 161.000 kr. og en gæld på knap 60.000 kr.

Set over en længere periode har de unges gældsration været stigende i en lang årrække op til krisens start, dog var gældsrationen i årene under lavkonjunktoren i 2001-02 forholdsvis konstant. I 2008 vendte udviklingen derimod, og gældssætningen er siden faldet.

Forklaringer på den relativt faldende gældssætning blandt unge kan være mange. Meget kunne dog tyde på, at den generelle konjunkturudvikling har haft en væsentlig betydning. Krisen har således både betydet en nedgang i de unges personindkomst og gældsniveau. Særligt gældsniveauet er faldet, hvilket kan være et resultat af større forsigtighed blandt både långiver og låntager.

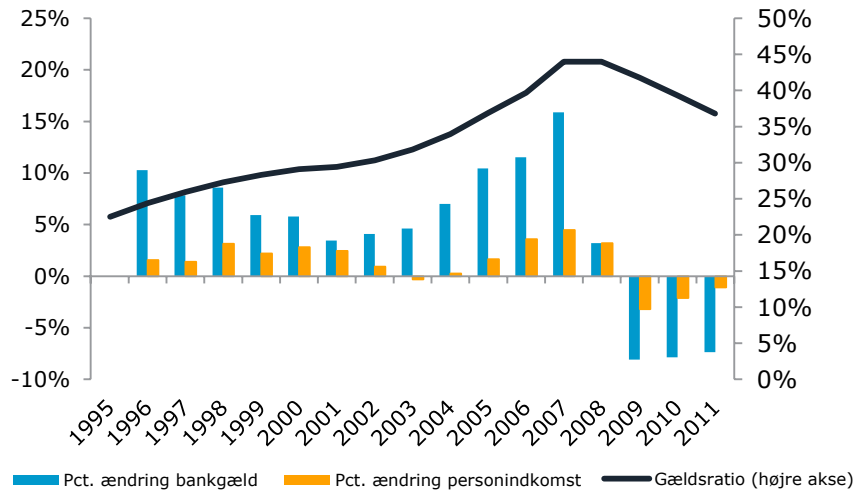
Ser man nærmere på udviklingen i perioden, er der også en tendens til at udsvingene i gælden er relativt større end udsvingene i personindkomsten i både op- og nedgangsperioder. Det kunne indikere, at de unge bliver mere modige, når det går godt i realøkonomien, mens de omvendt i nedgangsperioder er mere tilbageholdne med at stifte gæld.

Selvom de unges gældsration har været nedadgående de seneste år, er den stadig på et højt niveau, og sammenlignet med 1995 er gældsandelen steget fra knap 22 pct. til 37 pct. i 2011, svarende til en stigning på 64 pct.

Figur 4. Gældsrationen over tid (18-29-årige)

Anm.:
Gældsrationen måles som andelen af bankgæld ift. individets personindkomst (ekskl. formueindkomst).

Kilde:
Egne beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

Unge i København på og Frederiksberg er mest forgældede

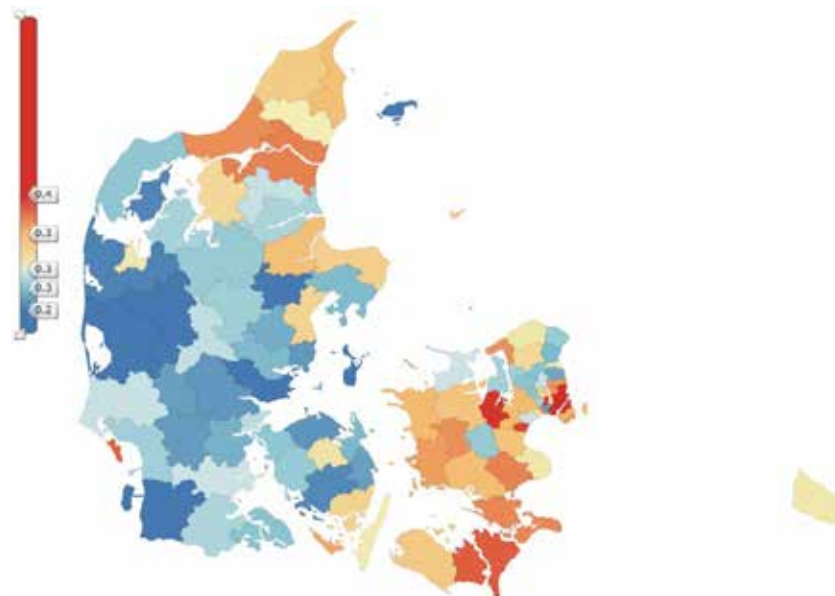
På tværs af kommuner er der stor variation i de unges gældsætning. Det er særligt unge i København og på Frederiksberg, der låner penge i banken eller hos finansieringsselskaber m.v. Men også i kommuner i det vest- og sydsjællandske og i Nordjylland har de unge relativt mange gældsforpligtelser.

Omvendt falder gældsrationen betydeligt, når man betragter unge, der er bosat i de syd- og vestjyske kommuner, ligesom gældsrationen blandt de unge i flere af de fynske kommuner også er forholdsvis lav.

Figur 5. Gældsrationen blandt unge i landets kommuner

Anm.:
Gældsrationen blandt unge uden ejerbolig måles som andelen af bankgæld i forhold til individets personindkomst (ekskl. formueindkomst).

Kilde:
Egne beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

Den høje gældssætning i København og de andre store byer kan skyldes forskelle i arbejdsmarkedstilknytning og uddannelsessammensætning. Flere unge er således under uddannelse i København, og har en relativ lav indkomst, men samtidig en stor gæld, f.eks. i form af studiegæld. En høj studiegæld er dog ikke nødvendigvis problematisk, da de studerende har udsigt til en relativt højere indkomst senere i livet.

Herudover bor et stort antal unge i de større byer i en andelsbolig, og har derfor relativt flere gældsposter. En faktor der ligeledes kan være med til at forklare den højere låntagning i disse dele af landet.

Omvendt har unge i andre kommuner, der er startet tidligt på arbejdsmarkedet og har flere års erhvervs erfaring, en markant højere indkomst til at understøtte deres gældsforpligtelser.